

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om børns retsstilling.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 305, fremsættelsen i tidenden sp. 474).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabs-sager).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 329, fremsættelsen i tidenden sp. 474).

Lovforslagene sattes til forhandling.

K. Axel Nielsen: De gældende regler om børns retsstilling findes i de to love af 7. maj 1937 henholdsvis om børn født uden for ægteskab og om ægtebørn; der findes dog en del bestemmelser herom i andre love, men det foreliggende lovforslag har kun til hensigt at træde i stedet for lovene af 1937.

Oprindelsen til nærværende lovforslag er ifølge bemærkningerne til lovforslaget en henstilling fra de delegerede for nordisk lovsamarbejde gående ud på at undersøge mulighederne for at få skaffet ensartethed på dette område. Der blev i den anledning nedsat en sagkyndig kommission, som efter at have ført forhandlinger med tilsvarende svenske, norske og finske kommissioner afgav betænkning i 1955, en betænkning, der i nogen grad er lagt til grund for det foreliggende lovforslag.

Der er dog et par afvigelser fra kommissionsforslaget.

I modsætning til kommissionen foreslår den højtærede justitsminister de to børnelove sammenarbejdet til én lov, hvad jeg finder er en forbedring, både fordi det understreger princippet om børns ligestilling, og fordi det er lettere i det praktiske arbejde med dette spørgsmål at have alle reglerne samlet i én lov.

Dette er imidlertid kun en formel afvigelse fra kommissionsforslaget. Den anden afvigelse angår i høj grad en realitet. Den angår det centrale spørgsmål om faderskab eller om bidragspligt til børn født uden for

ægteskab. Herom opnåedes der praktisk taget enighed mellem de danske, norske og svenske kommissioner, hvorimod den finske kommission tog sit eget standpunkt, for øvrigt omtrent det samme standpunkt, som nu den højtærede justitsminister har nedlagt i det foreliggende lovforslag.

Efter de gældende regler i loven af 1937 er det således, at den, der har haft samleje med moderen i avlingstiden, skal anses som fader til barnet, medmindre der foreligger omstændigheder, som udelukker faderskabet, og medmindre moderen har haft samleje med nogen anden, der kan være barnets fader. Et barn, hvis faderskab er fastslået, får navn efter faderen og får arveret efter faderen.

Hvis moderen i avlingstiden har haft samleje med andre, der kan være fader til barnet, og retten ikke finder det godtgjort, at én af dem er fader, skal der normalt pålægges dem alle fuld bidragspligt. Den bedste løsning af dette spørgsmål ville naturligvis være at få fastslået, hvem der biologisk er barnets fader, såfremt der måtte være teknisk mulighed derfor. Den teknik, man indtil nu råder over, giver imidlertid ikke absolut sikkerhed for det positive: at fastslå faderskabet, men giver alene mulighed for, som regel med meget stor sandsynlighed, at udelukke en bestemt persons faderskab. I ikke få tilfælde vil denne eliminationsmetode, når den suppleres med andre bevismidler, gøre det forsvareligt i praksis at fastslå faderskabet.

I kommissionsbetænkningen har man meget indgående gjort det spørgsmål til genstand for overvejelse, om det allerede nu med de fremskridt, der specielt er gjort på blodtypebestemmelsens område, vil være forsvareligt at indføre en regel, hvorefter begrebet „bidragspligtig“ afskaffes. En sådan ordning vil medføre, at den, der er sagsøgt i en faderskabssag, kun har to muligheder, nemlig enten at blive dømt som fader eller at blive frifundet. For at nå dertil bør beviskravet ved konstatering af faderskab lempes noget.

Kommissionen når til det resultat, at denne reform bør gennemføres, og jeg kan ikke nægte, at argumentationen herfor har gjort et stærkt indtryk på mig. Man støtter sig på et omfattende materiale, tilvejebragt ved korrespondance med retslæge-

[K. Axel Nielsen.]

rådet og universitetets retsmedicinske institut. Jeg mener også, der kan lægges vægt på en statistisk undersøgelse af udfaldet af faderskabssagerne i årene 1945-54, der synes at vise, at antallet af sager, hvor flere er anset som bidragspligtige, er ringe, 2-3 pct., og for øvrigt faldende. Jeg er naturligvis klar over, at der i det antal sager, hvor kun én er anset som bidragspligtig, uden at faderskabet er fastslået — det vil i de sidste 5 år af perioden sige 10-12 pct. — vil være en del, hvor det selv med den lempede bevisregel vil være udelukket at fastslå faderskab.

Det kunne for øvrigt være af interesse at få oplyst, om tendensen i denne statistik er fortsat i årene efter 1954; men herom vil den højtærede justitsminister måske kunne give oplysninger i det udvalg, jeg venter nedsat.

Ministereren har altså ikke ment fuldt ud at kunne tiltræde kommissionens forslag. Ministerens forslag accepterer den lempede bevisregel, således at forslaget, hvis det gennemføres, vil medføre, at faderskab fremtidig vil blive fastslået i flere tilfælde end hidtil.

Lovforslaget afskaffer også bestemmelsen fra 1937 om, at flere kan anses bidragspligtige til samme barn.

Derimod afviger lovforslaget fra kommissionsforslaget, når det drejer sig om faderskabssager, hvor moderen i avlingstiden har haft samleje med flere mænd. Her vil kommissionsforslaget have den dømt som fader, om hvem det kan siges, at der er væsentlig større sandsynlighed for, at han er fader end nogen anden. Kan dette ikke siges om nogen, bliver de alle frifundet.

Lovforslaget vil i disse tilfælde, altså hvor det ikke kan fastslås, at én bestemt uden rimeligt begrundet tvivl er barnets fader, have den dømt som bidragspligtig, hvis faderskab må anses for mest sandsynligt. Som begrundelse for ikke at følge kommissionen anfører den højtærede justitsminister, at kommissionens forslag kan medføre risiko for, at domstolene vil være betænkelige ved at fastslå faderskab, der jo medfører navnet og arveret for barnet, i en del tilfælde, hvor man ikke ville vige tilbage for at fastslå bidragspligt.

Jeg kan nok se vægten af ministerens be-

tænkeligheder. Det er klart, at domstolene, når de alene har mulighed for at statuere faderskab eller frifindelse, må kræve en temmelig høj grad af sikkerhed for at at dømme. Domstolene vil vel foruden at tænke på den udlagte barnefader tænke på de økonomiske og andre følger for dennes øvrige arvinger.

På den anden side må betænkelighederne vige i samme grad, som mulighederne for med rimelig sikkerhed positivt at fastslå faderskab forøges. Spørgsmålet er, om tiden allerede nu er inde til at gennemføre kommissionens forslag, som — det håber jeg ministeren er enig med mig i — må være det mål, vi skal søge at nå. Jeg vil gerne vente med at tage endelig stilling hertil, indtil vi i udvalget har fået lidt flere oplysninger.

Foruden den vigtige ændring i uægteskabeligt fødte børns retsstilling, jeg her har omtalt, og som er et vigtigt skridt på vejen til ligestilling mellem børn født i og uden for ægteskab, foreslås en anden ændring, der går i samme retning. Det drejer sig om bestemmelsen i § 14, stk. 2, der går ud på, at bidragspligten i visse tilfælde kan udstrækkes til barnets 24. år, nemlig til barnets undervisning.

Dernæst skal jeg omtale en anden vigtig bestemmelse i lovforslaget. Det er en regel, der angår børn født i ægteskab; den findes i § 2 og indeholder en lempelse af den bevisregel, at ægtemanden skal anses som fader til det barn, hustruen føder, medmindre det bevises, at han ikke kan være det. Bestemmelsen blev lovfæstet i 1937, men havde allerede i over 100 år været håndhævet gennem domstolenes praksis. Det har været naturligt at have en så klar bestemmelse i tider, hvor mulighederne for at fastslå det biologiske faderskab var små. Nu til dags virker den for usmidig, særlig i tilfælde hvor et ægteskab er ved at gå i stykker på grund af hustruens utroskab og hun ønsker at indgå nyt ægteskab med den, hun anser som fader til det barn, hun venter. I sådanne og lignende tilfælde stilles domstolene friere efter den nye bestemmelse, og som regel vil det være i alle parter interesse, at den oprindelige såkaldte pater-est-regel ikke håndhæves rigoristisk.

Må jeg gøre opmærksom på, at der, så vidt jeg kan se, er en trykfejl i § 2, stk. 2. Der står i 4. linje „stk. 1“, men der skal nok

[K. Axel Nielsen.]

stå „stk. 1, 1. punktum“. Meningen vil så i hvert fald blive tydeligere.

Jeg kan i det hele på min gruppes vegne give tilsagn om en velvillig behandling af lovforslaget om børns retsstilling.

Jeg skal sluttelig knytte et par bemærkninger til lovforslaget om ændringer af de bestemmelser i retsplejeloven, der angår behandlingen af faderskabssager. Der er her tale om dels en ajourføring, dels ændring i den systematiske opbygning, dels en revision på basis af de sidste 20 års erfaringer. Jeg skal ikke her komme ind på de enkelte bestemmelser, der af principielt nyt, så vidt jeg kan se, kun indeholder den ændring, at faderskabssager som hovedregel skal anlægges ved moderens værneting.

Jeg kan ganske godkende den begrundelse, der gives for denne ændring, og kan også, for så vidt dette lovforslag angår, tilsige mit partis velvillige behandling.

Vagn Bro: Der foreligger her to lovforslag, et om børns retsstilling og et om ændringer i retsplejeloven, og jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til de allerfleste punkter i sidstnævnte lovforslag.

Jeg forstår, at man vil søge at skabe mulighed for en hurtigere og mere praktisk behandling af faderskabssager; lovforslaget bygger jo i øvrigt på et udkast, der er udarbejdet af en anerkendt ekspert på dette område, landsdommer Hans Topsøe-Jensen. Hvad angår reglen i retsplejelovens § 456 b, spørgsmålet om værneting, mener jeg, at den foreslåede ordning, hvorefter sag kan anlægges her i landet, når sagsøgte har ophold her, selv om han har bopæl i udlandet, er tvivlsom. Endvidere indfører forslaget på ét punkt noget nyt. Hovedreglen i Danmark er jo, at det er sagsøgtes bopæl, der er værneting; nu bliver det moderens, og det synes jeg er berettiget, navnlig i tilfælde, hvor flere kan blive impliceret. Endelig er der ingen fare forbundet med det, idet der i disse sager jo ikke er tale om udeblivelsesdomme. Det er endog således, at den pågældende sagsøgte, om han ikke har tilstrækkelige midler, vil kunne få rejsegodtgørelse. Dette lovforslag tror jeg altså vi meget hurtigt kan blive enige om.

Ser vi så på lovforslaget om børns rets-

stilling, der sammenarbejder de 2 hidtidige love, må jeg erkende, at jeg er i tvivl med hensyn til et enkelt punkt, og det skyldes egentlig den højtærede ministers egen fremsættelse af lovforslaget. De gældende regler er gennemført i 1937, og det hedder i bemærkningerne, at de i det væsentlige må siges at have virket tilfredsstillende, og at grunden til, at vi nu ændrer dem, er dels, at der er gået 20 år, dels at det nordiske lovudvalg har henstillet, at der indføres en vis ensartethed. Med en lovgivningsvirksomhed som den, vi har i øjeblikket, hvor så mange nye forhold drages med ind i forhandlingerne her i salen, er jeg og mit parti ærlig talt lidt betænkelig ved en ny lovgivning, når man om den gamle kan sige, at den i det væsentlige har virket tilfredsstillende. Hertil kommer, at om selve begrebet børn født i og uden for ægteskab er der ikke mere noget skel i denne sal. Det var der, da vi drøftede problemet i 1937; det er der ikke nu, og derfor må vi på forhånd spørge den højtærede minister — man kan så enten kalde det et moderat standpunkt eller, hvad jeg ville foretrække, et forsvarligt standpunkt: når vi har en lovgivning, som vi erkender har virket godt, hvorfor skal vi så gå over til noget nyt? Jeg må altså om dette punkt sige, at jeg gerne gennem den kommende udvalgsbehandling vil overbevises om, at der er grund til at gå videre.

Hvad angår ægtebørnene, har vi jo bygget på den gamle regel: pater est, quem nuptiae demonstrant, og det kan ikke nægtes, at vi måske med den nye regel udhuler den gamle for stærkt. Jeg erkender imidlertid, at det rimelige må være sandheden, og derfor kan jeg i og for sig slutte mig til den regel, der ikke ligefrem kræver, at manden skal bevise, at han ikke kan være faderen, men hvor man på anden måde kan godtgøre, at det er en anden. Det kan jeg gå med til.

Men så kommer bestemmelsen om børn uden for ægteskab, og nu beder jeg det høje ting ikke glemme, at regeringen i forslaget siger, at denne ordning har indtil dato i det væsentlige virket rimelig, dette, at vi ved alle midler søger at nå frem til faderen. Og det er jo også rigtigt, som det siges, at biologisk har vi langt større muligheder i så henseende. Det er det, vi alle

[Vagn Bro.]

samler os om i denne sag, at vinde frem til det rigtige. Derfor er der også noget vist tiltalende ved kommissionsforslaget, og det kan også være, som tiden går, at dette forslag kan blive yderligere underbygget derved, at vi finder midler til i de 99 pct. af tilfældene at finde faderen.

Vi har imidlertid nu den ordning, at kan vi ikke finde faderen, så vil den eller de, om hvem det er bevist, at de har haft med kvinden at gøre i undfangelsestiden, hvis de ikke kan dokumentere, at det ikke kan være dem, blive bidragspligtige. Denne ordning har virket tilfredsstillende til i dag. Jeg er imidlertid enig med ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen, i, at disse sager på grund af de nye biologiske erfaringer bliver færre og færre. På den anden side er der så de tilfælde — og det er nogle af de vanskeligste — hvorom jeg vel nok tør bruge det udtryk, at det er ikke dem, hvor den store kærlighed råder; det er, kan man nok sige, mere andelsprincippet. Det er den slags forhold, som vi egentlig ikke her i salen ønsker at værne.

Når ordningen har virket tilfredsstillende, hvorfor vil man så forlade det standpunkt at hævde, at når folk indlader sig på noget sådant, må de også løbe en vis risiko? Ingen vil vel bestride, at ægteskabet er det, vi først og fremmest ønsker at støtte, og nu kan vi i denne sal — denne lille indskudte bemærkning må jeg måske komme med — gøre, hvad vi vil med hensyn til retligt og økonomisk at stille de to grupper ens: det faktiske forhold, forskellen i synet på ægtefødt og uægtefødt, evner vi i hvert fald ikke i dette århundrede at ændre. Det er trist at måtte sige det, men inden for politiet kender vi adskilligt til den slags, og jeg tør sige, at de unge hustruer, de vordende mødre, er dem, der er hårdst ved dem, der træder ved siden af. Det er muligt, vi kan ændre opfattelsen, og det bør vi, for det er synd for børnene; jeg vil ikke sige, det altid er synd for den pågældende kvinde, men det er synd for børnene.

Nu kommer vi imidlertid ind på et usikkerhedsmoment, idet den højtberedede ministers forslag adskiller sig fra kommissionens derved, at han vil have én bidragspligtig, og det skal være den, hvis faderskab må

anses for mest sandsynligt, altså de tilfælde, hvor man ikke kan finde den virkelige fader. Men i de tilfælde, hvor der er to mænd, som er lige sandsynlige, ja, dér vil jeg rigtignok mene, at vi stiller dommeren i en ganske overordentlig vanskelig situation. Dette kan vi drøfte i udvalget. Skal det så være den, der har — om jeg så må sige — førsteprioriteten, eller den, der har sidsteprioriteten? Ja, det er et forhold, vi ikke bør komme med bemærkninger om, som kan have en vis munter karakter, for det er et alvorligt problem. Spørgsmålet bliver, om vi bør fravige synspunktet med risikomomentet. For det er vi alle enige om, at hvilken retsstilling man end giver børnene uden for ægteskab, var det bedre, om de alle kunne anerkendes som ægtebørn, og derfor vil jeg gerne se dokumenteret, hvilke ulemper vi har på dette punkt. I og for sig kan jeg ikke se, at der er noget urimeligt i at blive ved det nugældende. Det er kundgjort i loven, at kan man ikke finde faderen, skal de, der ikke kan dokumentere, at det ikke kan være dem, men hvor det er bevist, at de har været sammen med kvinden, have pålagt bidragspligt.

Det er de hovedtræk, jeg gerne på mit partis vegne ville fremføre. Jeg er rede til en udvalgsbehandling af retsplejelovsforslaget og en meget grundig udvalgsbehandling af lovforslaget om børns retsstilling, hvortil jeg altså har det standpunkt, at vi ikke bør forlade den ordning, som også ministeren anerkender har virket tilfredsstillende, for måske at komme ud i noget, der ikke virker sådan.

Når der er henvist til den nordiske lovgivning, vil jeg påpege, at Norge har en lov, der nærmest følger det danske kommissionsudkast, men i Sverige og Finland har de ikke fået sådanne love. Selv om vi er varme tilhængere af nordisk retsenhed, kan jeg derfor ærlig talt ikke indse, at vi, hvis vi i Danmark stadig opretholder risikosynspunktet — altså, at vi lader de pågældende, når der ikke kan findes en fader, blive bidragspligtige — på noget punkt ville svække vor stilling til det, vi kalder det nordiske samarbejde.

Erna Sørensen: De lovforslag, som er til behandling i dag, er jo frugten af det kommissionsarbejde, som blev indledt efter op-

[Erna Sørensen.]

fordring af repræsentanterne inden for Nordisk Råd, og jeg kan sige, at det næsten altid er Danmark, der kommer først med de ændringsforslag, der er ønsket for at opnå den nordiske enhed inden for de familieretlige områder. Det ærede medlem hr. Vagn Bro sagde, at måske var der ingen grund til i dag at foretage en revision af lovene fra 1937; jeg synes også, at man lidt for tidligt har fremsat disse lovforslag, fordi der i og for sig ikke er opnået den nordiske enhed med hensyn til børnenes retsstilling, som vi kunne ønske. Når man i Sverige og Finland end ikke har fået nogen lov om, at børn født uden for ægteskab har arveret efter deres fader, er det i og for sig vanskeligt at gå det skridt videre her i Danmark, som enighed om det foreliggende lovforslag vil indebære. Men derfor vil jeg ikke sige, at vi ikke skal behandle lovforslagene. For det ene lovforslags vedkommende er der jo for så vidt kun tale om ændringer på tre hovedpunkter, medens det andet mere er af redaktionel karakter, og mit parti vil gerne være med til at fremme disse lovforslag. Jeg er glad for at se, at man vil vente med at lade lovene træde i kraft til 1. januar 1961. Så er der mulighed for, at man i de andre lande er kommet et stykke længere frem, og vi kan få lejlighed til at arbejde grundigt med forslagene i det udvalg, som bliver nedsat.

Med hensyn til lovforslaget om ændringer i retsplejeloven er jeg på linje med de øvrige ordførere. Dels er der nogle helt naturlige rettelselser, dels er værnetingsbestemmelserne blevet ændret, så de efter min opfattelse er blevet betydelig nemmere at arbejde med i praksis.

At man i det andet lovforslag sammenarbejder de to love af 1937, nr. 131 og 132, synes jeg i modsætning til det ærede medlem hr. Vagn Bro er fornuftigt. Alle er jo i dag enige om, at der ikke skal være noget skel mellem børn født i og uden for ægteskab. Hovedprincippet må være, at det er barnets tarv, det kommer an på, ikke så meget faderens og moderens følelser, eller om der er en eller flere bidragspligtige. Hensynet til barnet må være det alt afgørende.

Der er ikke meget at sige om reglen om børn født i ægteskab. Det skal selvfølgelig

ikke være således, at der skal rejses tvivl om, at det er ægtemanden, der er fader til barnet. Det er kun for de tilfælde, hvor det kan drages i tvivl, om han er faderen, at bestemmelsen foreslås ændret. I tilslutning hertil vil jeg sige, at jeg finder de tidsfrister, man har sat i lovforslaget, udmærkede. Det skal ikke være et spørgsmål, som til enhver tid kan rejses i et ægteskab, hvor man måske ikke har det særlig godt med hinanden, og hvor det uklare spørgsmål kan ligge i mange år og så blive taget op og måske lave endnu mere splid i ægteskabet. At ægtemanden skal rejse sag, inden 5 år er gået, synes jeg er rimeligt. Der er jo også en undtagelsesbestemmelse, hvorefter sager kan rejses senere i ganske specielle tilfælde.

Pater-est-reglen er beholdt her, og jeg synes i og for sig, at både kommissionsudkastet og den højtærede justitsministers indstilling er logisk og rigtig. Man kan så fortolke lidt til den ene og lidt til den anden side, og mon vi ikke i udvalget kan drøfte, om man har fundet den helt rigtige formulering? Jeg har indtryk af, at man næsten lægger for meget ud til en dommers afgørelse, ligesom man giver ham for stort ansvar med hensyn til at træffe det rigtige. Men jeg synes i hvert fald, det er helt rigtigt, at man går bort fra at have flere bidragspligtige. Det er usmageligt. Der går altid den slags historier. Barnet kan, når det bliver større og bedre forstår forholdene, måske blive gjort bekendt med, at han eller hun er et sådant barn, der ingen far har, men en hel masse bidragspligtige, og jeg tror, det er rigtigt, at det kan blive en psykisk belastning. Jeg synes, det må være det bedste at nå frem til, at der kun er én bidragspligtig. Når vi har så præcise lægeudtalelser, som vi har gennem retslægerådet og den statistik, der er optaget, nærmer vi os mere og mere den „sandsynlige“ retfærdighed, hvis man kan kalde det således, når den, der skal bidrage, i virkeligheden er faderen. Jeg kan godt se, at det bliver endnu vanskeligere at udpege en fader, når der er flere, som kan være det, men man indskrænker i hvert fald området og nærmer sig det, der er mest sandsynligt.

Den negative formulering, som den højtærede justitsminister har givet det, tiltaler mig i hvert fald foreløbig efter det, der er kommet frem, men jeg henstiller ligesom

[Erna Sørensen.]

det ærede medlem hr. Vagn Bro, at vi overvejer nærmere i udvalget, om man har fundet den helt rigtige formulering. Princippet synes jeg er rigtigt, for man må fremfor alt prøve at få en fader til et barn, selv om det er født uden for ægteskab, og man må i hvert fald begrænse antallet af bidragspligtige til én. Det andet passer ikke til tiden og den udvikling, der er sket i årene fra 1937.

Der er en paragraf, som ikke har været omtalt af de foregående ordførere, nemlig den paragraf, hvorefter man har pligt til at henvende sig til mødrehjælpsinstitutionen for at få en faderskabssag rejst. Undtagelsesbestemmelsen i § 10, hvorefter en moder kan undlade at oplyse, hvem der er fader til hendes barn, må vi have. Det vil kun være i ganske enkelte tilfælde, moderen kan blive fri for at opgive det. Det må være hovedreglen, at hun har pligt til at opgive, hvem der er fader til barnet, især efter at man har givet børn født uden for ægteskab de samme rettigheder som børn født i ægteskab. Jeg kan dog ikke se, hvorfor man skal have en så kategorisk bestemmelse, at enhver henvendelse om rejsning af faderskabssag skal rettes til mødrehjælpen. Det har været fortrinligt uden for København, at man har kunnet henvende sig til politimesteren. Jeg har i hvert fald aldrig været ude for, at politimesteren og hans medhjælpere ikke fuldt ud har kunnet klare disse sager. Jeg har indtryk af, at en sag i mødrehjælpen vil kunne vokse ganske forfærdeligt og forhales gang på gang, fordi den skal gå gennem så mange hænder, og fordi der skalskrives og undersøges så meget. Den ordning, at man går til politimesteren eller i København til overpræsidiat, finder vi naturlig, og vi er ikke glade for den paragraf, den højtærede justitsminister har indsat. Vi håber, at der kan opnås en sådan ændring af paragraffen, at det ikke bliver obligatorisk, at man skal henvende sig til mødrehjælpen, men at man også har ret til at henvende sig til politimesteren. Det vil også være mere praktisk, da der ikke er mødrehjælpsinstitutioner i alle byer, så det kan være forbundet med omkostninger at rejse til en anden by for at få sagen behandlet af mødrehjælpen.

Der næst kommer vi til spørgsmålet om

underholdspligten over for børn. I § 13 er optaget bestemmelsen fra den gamle lov om barnets underhold efter forældrenes forhold, en meget naturlig regel. Der står: „Barnet skal forsørges, opdrages og uddannes under hensyn til forældrenes livsvilkår og barnets tarv.“ Denne bestemmelse gælder såvel for børn uden for ægteskab som for børn i ægteskab. Her mener jeg at praksis burde ændres lidt, idet det jo ikke altid er tilfældet, at bidraget fastsættes efter de forhold, hvorunder faderen lever. Man ser på, hvordan moderens indtægtsforhold er, og i masser af tilfælde sættes faderens bidrag til det almindelige normalbidrag, og der sker ingen ændring heri, indtil barnet bliver 18 år, selv om mandens forhold har forbedret sig væsentligt. Endnu mere grelt stiller det sig i tilfælde, hvor ægteskabet opløses ved separation eller skilsmisse. Når man i mange år har beskæftiget sig med skilsmisssager, har man den triste erfaring, at de børn, der lever hos moderen og opdrages hos hende, i de fleste tilfælde lever dårligere og har ringere chancer, end de burde have under hensyn til de kår, som den ægtemand har, der har forladt hjemmet og er fri og frank eller måske har indgået et andet ægteskab og derved fået nye forpligtelser. Jeg mener, at denne praksis bør tages op til revision, og jeg håber, at den højtærede justitsminister vil forstå mine betragtninger. Der kan sikkert gøres en hel del for at få en mere retfærdig ordning på dette område.

Der er en anden betragtning, som heller ikke har været gjort gældende i dag. Man har været glad for reglen om særligt tilskud til fortsat skolegang og uddannelse efter det 18. år, endog til det 24. år. For mig står det sådan, at det burde være hovedreglen, at der svares underholdsbidrag til barnets 21. år, for så vidt det er under uddannelse. Når man er til mægling om underholdsbidragets størrelse, er der næsten altid problemer netop på dette punkt, idet manden nødvendig vil forpligte sig ud over barnets 18. år, og dette hviler som et tryk på moderen, som arbejder for at holde hjemmet oppe og få sine børn frem. Det er helt i tidens ånd, hvis man får lavet det om, så det er hovedreglen, at der svares bidrag til barnets 21. år, hvis det er under uddannelse, og jeg vil gerne henstille til den højtærede justitsminister at undersøge, om man ikke

[Erna Sørensen.]

kunne ændre lovgivningen på dette område og derved opnå en forbedring, idet man stadig må have for øje, at det er børnenes tarv, det drejer sig om. Man må også huske, at når der er tale om at give ekstra tilskud til børnenes uddannelse efter det 18. år indtil det 21. eller det 24. år, drejer det sig kun om dette bidrag til uddannelse og ikke om selve bidraget til underhold. Derfor bliver det ret illusorisk, at en moder skulle kunne gennemføre disse børns uddannelse.

Jeg tror, jeg har nævnt de vigtigste nye områder og har gjort mine særlige synspunkter gældende om andre ting, med hensyn til hvilke jeg håber at vi kan nå frem til et resultat. Jeg vil gerne tilsige mit partis medarbejderskab til gennemførelse af de nye lovforslag, idet jeg håber, at nogle af de ændringer, jeg her har gjort mig til talsmand for, kan blive gennemført.

Else Zeuthen: I det radikale venstre ser vi stort set med sympati på det fremsatte lovforslag om børns retsstilling; det gælder bl. a. den højtærede ministers forslag om at sammenkæde de nu eksisterende to love om børns retsstilling til én, omfattende både børn født i ægteskab og børn født uden for ægteskab. Det er et yderligere tegn på, at man søger at nærme de to grupper af børns retsstilling til hinanden så meget, som det nu lader sig gøre.

Da man nedsatte kommissionen i 1949, var hovedformålet det at søge at skabe en ensartet lovgivning på dette vigtige område inden for de nordiske lande. Dette formål er, som den højtærede minister selv gør opmærksom på, ikke fuldt ud blevet nået. For øvrigt har den betænkning, der er blevet resultatet af den nedsatte kommissions arbejde, i alt fald for mig været et meget interessant værk at pløje igennem, og jeg vil gerne her udtrykke min store anerkendelse af denne betænkning både for dens klarhed og grundighed og for de humane synspunkter, der præger den.

På ét punkt ville jeg rent instinktmæssigt og følelsesmæssigt have ønsket, at det havde været muligt for den højtærede minister at følge kommissionsbetænkningen. Jeg havde gerne set, at man havde taget skridtet fuldt ud ligesom i Norge og kun

anerkendt det egentlige faderskab og i alle tilfælde, hvor man ikke kunne give dom til faderskab, ladet sagen falde. En ting er jeg imidlertid fuldt ud enig med den højtærede minister i, nemlig at den nugældende regel, hvorefter flere kan dømmes til at betale bidrag til det samme barn — af hvilke bidrag barnet dog kun selvfølgelig får det ene — og altså ligesom gå ind i en slags solidarisk faderskab, er en uting, og vi kan fuldt ud billige, at denne fremgangsmåde ændres. Den logiske konsekvens af denne synsmåde ville vel have været, at man også afskaffer det halvt ubestemte faderskab, som den her foreslåede bidragspligt betyder. I det tilfælde, at man går over til kun at have én bidragspligtig, kan man vel sige, at det at kende en mand bidragspligtig i sig selv er en overordentlig betydningsfuld ting. Det at statuere, at en mand skal betale bidrag til et barn fra dets fødsel, eventuelt til det er 24 år, er i sig selv en meget vigtig ting. Det vil formodentlig kun blive tilfældet, når man har meget stærke formodninger om, at den pågældende mand også er barnets fader.

Det siges i justitsministerens fremsættelse, at det kunne ventes, at domstolene i disse tilfælde, hvis man altså fulgte kommissionsbetænkningen, hvorefter der ikke længere kan idømmes bidragspligt, ville vige tilbage fra at dømme til faderskab. Men for det første vil de vel ikke gøre det i alle tilfælde, og for det andet er det forholdsvis få tilfælde, det drejer sig om, og endelig vil jeg gerne for det tredje spørge den højtærede minister, om lægevidenskaben, den fysiologiske videnskab, kan give endnu større tilsagn om hjælp i dag, end den kunne i 1953, da konklusionen i retslægerådets responsum dog var — hvis jeg må have lov at citere —:

„Alt taget i betragtning mener retslægerådet således, at udviklingen inden for den biologiske faderskabsforsknings forskellige områder har medført så betydningsfulde fremskridt for dens retslige brugbarhed, at den sikkert må kunne yde en væsentlig støtte ved udøvelsen af det frie dommerskøn, som der ved lovudkastet åbnes mulighed for; denne støtte vil formentlig yderligere øges gennem den fortsatte forskning.“

[Else Zeuthen.]

Nu ved jeg, at der inden for denne forskning er en meget stærk udvikling i gang, og jeg vil derfor spørge, om der i dag er endnu mere hjælp at hente her for at sikre faderskabsbestemmelse, end der var, da dette responsum blev skrevet.

Men når jeg har sagt dette, vil jeg også gerne understrege, at mine betragtninger har været af rent principiel karakter, og at jeg under udvalgsbehandlingen vil stille mig åbent over for de argumenter af mere praktisk art, som kan fremføres mod mine synspunkter. Jeg mener, at vi i udvalget bør diskutere dette spørgsmål meget indgående og meget fordomsfrit.

Med hensyn til den anden mere betydningsfulde ændring, lovforslaget om børns retsstilling indeholder, den udvidede mulighed for domstolene til at statuere, at en ægte- mand ikke er fader til et barn født i ægteskab, kan jeg fuldt ud give dette min tilslutning i den foreslåede formulering, der også svarer til kommissionens forslag. Også på dette punkt drager man konsekvensen af de videnskabelige landvindinger, men jeg vil gerne hertil føje, at jeg med tilfredshed har set i ministerens fremsættelsestale, at denne mulighed i første række bør benyttes i tilfælde, hvor barnets moder har indgået ægteskab med den mand, der må antages at være barnets fader. Selv om man tager alle retfærdighedshensyn i betragtning, skulle resultatet jo nødigt blive en tilstand af større retsløshed for barnet, som det dog er vort første ønske at værge og beskytte med denne lovgivning.

Jeg kan give min tilslutning til forslaget om, at bidragspligten kan udvides til barnets 24. år. Derimod vil jeg ikke så godt kunne være enig med det ærede medlem fru Erna Sørensen, der mente, at den altid burde gælde til det 21. år. I vore dage er der mange unge, som er i fuld gang ved det 21. år efter en uddannelse.

Hvad angår forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje, skal jeg her ikke sige mange ord. Det vigtigste i det forekommer

mig at være forslaget om, at faderskabs- sager som hovedregel skal anlægges ved moderens hjemting. Ikke mindst når flere mænd er inddraget i sagen og de bor i hver sin retskreds og måske efterhånden ud- skydes ved blodtypebestemmelsen, vil sa- gens flytning fra en retskreds til en anden betyde store vanskeligheder. Ligeledes giver jeg landsdommer Topsøe-Jensen ret i hans fremhævelse af betydningen af, at moderen afhøres, da hendes vidnesbyrd naturligvis må være af stor betydning for sagens ud- fald. Jeg finder det også betydningsfuldt, at man nu ønsker fastslået, at en fader- skabssag kan anlægges her i riget, såfremt blot moderen eller barnet har bopæl her; det er en naturlig bestræbelse for så vidt muligt at nå frem til en afgørelse af fader- skabsspørgsmålet.

Jeg skal blot slutte med at sige, at vi i ud- valget vil give begge de to her behandlede lovforslag en velvillig behandling.

Ayoö Herbol: Retsforbundet kan tilsige de foreliggende lovforslag en velvillig be- handling.

Ved at samle reglerne i de to love af 1937 om retsstillingen for børn født i og uden for ægteskab fremhæver man den principielle ligestilling mellem de to grupper, ligesom der skabes større overskuelighed.

Til grund for lovforslaget ligger en kom- missionsbetænkning. Kommissionen har samarbejdet med lignende kommissioner i de andre nordiske lande med det formål at søge gennemført ensartede bestemmelser bl. a. med henblik på affattelsen af pater- est-reglen og betingelserne for fastslåen af faderskab til børn født uden for ægteskab. Siden 1949 foregår der jo et nordisk lov- samarbejde, og ikke mindst af hensyn til den større bevægelighed mellem befolk- ningsgrupperne i de nordiske lande er en ensartet lovgivning på det område, vi be- handler her i dag, særdeles hensigtsmæssig. Justitsministeriet har da også kunnet følge kommissionens synspunkter vedrørende af- fattelsen af pater-est-reglen, hvorefter dom-

[Aysé Herbøl.]

stolene, såfremt der af en ægtemand rejses faderskabssag, har øget mulighed for at statuere, at ægtemanden eventuelt ikke er barnets fader. Man har dog foreslået indført den tiltalende regel i § 5, stk. 2, at der fastsættes en bestemt termin, inden for hvilken der kan rejses faderskabssag af en ægtemand; dog gives der en lille mulighed for dispensation.

Hvad angår § 6, der fastsætter betingelserne for, at en mand kan anses som fader eller bidragspligtig til et barn uden for ægteskab, har justitsministeriet øjensynlig ikke fundet tiden moden til at følge kommissionens forslag, idet justitsministeriet forudser en stigning i frifindelsernes antal, såfremt man følger kommissionens forslag.

Den uheldige bestemmelse om flere bidragspligtige har man dog foreslået ophevet; denne bestemmelse har også været udsat for megen og berettiget kritik. Vi synes, det er udmærket, at den bortfalder, og kan give det vor tilslutning.

Alligevel opretholdes i lovforslaget den uheldige opdeling af børn født uden for ægteskab, som var en konsekvens af 1937-loven. Man havde her fire forskellige slags børn uden for ægteskab; tallet bliver nu reduceret til tre, idet man fastslår faderskab, bidragspligt eller frifindelse. Jeg ville have fundet det mere heldigt for børnenes stilling i samfundet, om man var nået frem til det, kommissionen foreslår, nemlig kun — forstået i gåseøjne — to kategorier af børn født uden for ægteskab, således at enten får barnet en fader, eller man må lade sagen falde.

Når man som lægmand læser betænkningen og derefter bemærkningerne til lovforslaget, føler man sig efter min opfattelse mest overbevist af kommissionens argumenter, der så afgjort støttes af retslægerådets udtalelser om de biologiske bevismidlers større sikkerhed, som formentlig yderligere vil øges ved den fortsatte forskning. Det kan vel kun betyde, at man i fremtiden vil være i stand til at fastslå flere faderskaber, og at antallet af frifindelser ville mindskes, såfremt kommissionens forslag blev fulgt. Man har da også i Norge i 1956 gennemført en lov, der fastslår enten faderskab eller frifindelse. I Norge har man altså fundet tiden moden til at

bryde radikalt med de hidtidige bestemmelser. Jeg vil gerne spørge, om den højtærede justitsminister har oplysninger om, hvorledes loven har virket i den korte tid, den har været i funktion i Norge, og om frifindelsernes antal er steget. Jeg vil også gerne spørge, om der foreligger nogen udtalelse fra den danske dommerstand, som måske støtter justitsministeriets synspunkter.

Vedrørende § 17 om aftaler om bidrag vil jeg gerne spørge, om der for overøvrigheden, som jo skal godkende aftalerne, udøves nogen kontrol med, om beløb, som er frivilligt aftalt, indbetales til overformynderriet. Jeg har hørt gennem samtaler med jurister, at det er deres indtryk, at når moderen får udbetalt beløbet, anvendes det undertiden til andre formål, hvorved beløbet unddrages barnet, og måske bliver det nødvendigt for moderen senere at henvende sig til den offentlige forsyng og hjælp.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige retsforbundets velvillige støtte til udvalgsarbejdet; det samme gælder det lovforslag, som behandles samtidig, nemlig forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. Vi finder, at det er et stort fremskridt, at sagerne nu skal behandles ved moderens værning, da hun er en meget vigtig part i sagen.

Petra Petersen: Min gruppe er enig med den højtærede justitsminister i, at man nu må mindske forskellen mellem børn født i og børn født uden for ægteskab så meget, som det nu er muligt.

Vi kan tiltræde forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje uden omtale. Vi finder det helt rigtigt.

Det andet lovforslag om børns retsstilling vil jeg gerne sige et par ord om. I § 5, stk. 2, tales om, at ægtemanden kan anlægge sag inden 5 år, når han ikke er fader til barnet. Det kan være rigtigt, men stk. 3 giver jo også under retsplejelovens betingelser ægtemanden ret til efter denne frist at søge faderskabet fralagt. Der kan gøre sig ganske særlige omstændigheder gældende, hvor en ægtemand kommer til kendskab om, at han ikke er fader til barnet, men ellers må det være barnet, man først og fremmest tager hensyn til. Hvis et barn er vokset op i et ægteskab, må det være bar-

[Petra Petersen.]

net, man tager hensyn til, og det må være barnets tryghed i ægte hjemmet, der først og fremmest er det vigtigste.

Den paragraf, der har været mest omtalt under debatten her i dag, er vel § 6. Vi er enige i, at det ikke kan være rigtigt, at flere mænd kan blive dømt som bidragspligtige til et barn. Det hører ingen steder hjemme i dag, men spørgsmålet er, om man ikke burde have taget skridtet fuldt ud og sagt, at hvis man ikke med sikkerhed kan fastslå, at den sagsøgte mand er fader til barnet, så dømmer man ingen. Videnskaben er langt fremme i dag, lægerne er dygtige, og i de fleste tilfælde kan man konstatere, hvem barnets fader er. Hvis man ikke kan konstatere det, er det et spørgsmål, hvorvidt man gavner barnet ved at have en bidragspligtig. Ja, man kan sige, at man gavner det offentlige, som ellers i så tilfælde ville komme til at betale til barnet, men spørgsmålet er, om det kan være rigtigt at dømme en mand, man ikke er sikker på er barnets fader.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro talte noget om, at kærlighedsforholdet ikke var så stærkt. Hvis to eller flere kan anses for at være fader til et barn, er forholdet mellem barnets fader og moder jo ikke særlig stærkt, og det barn vil ingen tilknytning få til den fader, så jeg tror ikke, man af hensyn til barnet skal binde en mand til at betale, såfremt man ikke kan konstatere, at han er fader til barnet.

Hvad § 10 angår, finder jeg det absolut rigtigt, at når et barn født uden for ægteskab har arveret og ret til faderens navn, skal moderen opgive, hvem der er barnets fader. Jeg vil dog ikke sige, at det ikke i ganske enkelte tilfælde kan tjene barnets tarv, at det ikke opgives, men reglen bør være den, at moderen skal opgive, hvem der er barnets fader.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen var inde på spørgsmålet om forpligtelsen til at forsørge børnene — det, der omtales i § 13. Jeg tror, det er rigtigt, at alt for mange fædre, som har økonomisk gode muligheder for at forsørge barnet bedre end med de normale bidrag, slipper for at betale mere. Man tager i de fleste tilfælde hensyn til, hvordan moderen er stillet, og derefter sættes mandens bidrag. Jeg tror, det ville

være rigtigt at dømme de fædre, som er økonomisk godt stillet, til at betale et bidrag svarende til deres levevilkår, som i disse tilfælde også må komme barnet til gode.

I § 14, stk. 2, taler man om at pålægge bidrag til barnets fyldte 24. år, hvor barnet er under uddannelse. Jeg tror, at det ærede medlem fru Erna Sørensen har ret i — hvis jeg forstod det ærede medlem rigtigt — at man burde sørge for, at børn under uddannelse får ret til bidrag indtil det fyldte 21. år. Ja, de har en vis ret ifølge den gældende lov, men dog ikke anderledes, end at det mange gange er vanskeligt for moderen at få pengene. Jeg tror, at man i dette lovforslag skulle indføre, at hvor barnet er under uddannelse, bør faderen betale indtil det fyldte 21. år. Derimod er jeg noget bange for at udvide denne pligt til at betale til barnets fyldte 24. år. Jeg ved godt, at ministeren har sagt, at det kun skal ske i ganske særlige tilfælde, men det står i lovforslaget, og jeg er tilbøjelig til at sige, at her springer man over, hvor gærdet er lavest. Var det ikke bedre, om man i vore børnelove og i vor sociale forsorgslovgivning indførte en regel om, at en moder fik sit normalbidrag, selv om hun havde en løn, som vel nok var sådan, at man kunne sige, at hun kunne klare sig igennem med barnet, selv om hun ikke fik sit bidrag, men som dog var så lille, at det gik ud over barnets daglige levestandard, hvis hun ikke fik det udbetalt?

Jeg vil også lige nævne, at det ikke er så længe siden, at min partifælle, det ærede medlem fru Ragnhild Andersen, rejste et spørgsmål her i tinget om en enlig moder med en dreng i lære. Man ville ikke anerkende denne moder som forsørger i skattemæssig henseende, til trods for at hun forsørgede sin dreng, der var i lære. Jeg tror, at hvis man ændrer nogle af disse forhold, behøver man ikke at udvide pligten til at betale til barnets fyldte 24. år.

Ministeren siger, at det findes andre steder i vor lovgivning, og henviser til tjenestemandensloven. Når en tjenestemand afgår ved døden, kan hans børn få pension til det 24. år, hvis de er under uddannelse, og ministeren henviser også til forsorgslovens regel om børn under forsorg, som kan få hjælp til uddannelse til deres 23. år. For

[Petra Petersen.]

disse sidstes vedkommende vil jeg gerne sige, at det er jo også børn, der er uden for de almindelige regler, idet det er børn, der på en eller anden måde er kommet ud af kurs i deres daglige liv. Jeg tror ikke, man kan drage nogen sammenligning her. Det er muligt, at man mener, at de 24 år kun skal gælde i særlige tilfælde, og at man ikke vil dømme en mand med en lille indtægt. Det vil man vel ikke. Men den mand, der er velhavende, kan jo betale til sit barn, og jeg er bange for, at hvis man sætter ind i loven, at pligten skal gælde til barnets 24. år, kan der ske uretfærdige ting over for den mand, som nu står med familie, som har kone og børn at skulle sørge for.

I øvrigt finder vi, at det foreliggende lovforslag er godt. Det vil i alle tilfælde, hvis det bliver vedtaget, være med til at mindske den forskel, der har bestået mellem børn født i ægteskab og børn født uden for ægteskab, og vi skal gerne støtte lovforslaget.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Samtlige ordførere har, synes jeg, udtalt sig med venlighed om de to foreliggende lovforslag. Specielt angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje vedrørende faderskabssager synes der at være enighed partierne imellem om, at dette lovforslag repræsenterer et fremskridt. Herom skal jeg derfor ikke gøre bemærkninger ud over at understrege, at hovedændringen jo ligger deri, at værnetinget fremover er moderens hjemting, og at alle sagkyndige mener, at dette kan fremskynde sagernes behandling og måske også gøre sagsbehandlingen mere resultatrig.

Vedrørende hovedlovforslaget ønsker jeg at gøre enkelte bemærkninger.

Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen pegede på den uoverensstemmelse, der er mellem det foreliggende lovforslag og kommissionens indstilling, idet kommissionen har foreslået alene at anerkende faderskab, og det ærede medlem rejste, ligesom en række senere ordførere, det spørgsmål, om man ikke her burde følge kommissionsforslaget. Jeg henviser til lovforslagets bemærkninger til § 6, og jeg beder om, at man vil studere disse omhyggeligt, men naturligvis er jeg villig til i det kommende udvalg

at diskutere spørgsmålet og også særdeles villig til i det omfang, hvori det er muligt, at fremskaffe de oplysninger, udvalget måtte ønske til belysning af problemet.

Det ærede medlem mente dernæst at have fundet en trykfejl i lovforslagets § 2, stk. 2, hvor der henvises til stk. 1, idet det ærede medlem mente, at man burde tilføje: „1. punktum“. Jeg er ikke sikker på, at der er tale om en trykfejl, men vi kan jo kigge på det, og hvis vi kommer til det resultat, at bestemmelsen bliver tydeligere ved at tilføje „1. punktum“, kan det ikke bringe mig i nogen ophidselse.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro gjorde nogle bemærkninger, som nødvendiggør en imødegåelse fra min side. Det ærede medlem sagde, at grunden til, at dette lovforslag blev fremsat, bortset fra hensynet til det nordiske samarbejde, jo var, at der nu var gået 20 år; og det mente det ærede medlem ikke var nogen særlig stærk begrundelse, når man i øvrigt fandt, at den gældende lovgivning stort set havde virket heldigt. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at dette forslag repræsenterer jo ikke nogen revolution, men det forekommer mig, at det på afgørende punkter ajourfører en igangværende udvikling. Når det ærede medlem siger, at han foretrækker at indtage det forsvarlige standpunkt at blive stående ved de nugældende regler, kunne jeg fristes til at sige: det kan ikke være uforsvarligt at stille det forslag, jeg har stillet. Det kan aldrig have været det ærede medlems mening.

Det ærede medlem gjorde nogle bemærkninger om pater-est-reglen, ja, citerede endda den latinske sætning fuldt ud og dupe-rede derved det høje ting og tilføjede, at denne regel er meget værdifuld, men at det, det drejer sig om, jo er at nå frem til sandheden, som altid er det rigtige. Dette tiltræder jeg med 3 udråbstegn.

Men når det ærede medlem hr. Vagn Bro dernæst om forslaget vedrørende de bidragspligtige vil argumentere for at opretholde den gældende bestemmelse om flere bidragspligtige, bliver jeg nødt til at modsige det ærede medlem. Hvis det ærede medlem så endda havde anført den økonomiske betragtning, at vi kunne få en bidragsfond, ved hjælp af hvilken forskellige sociale eller andre problemer kunne løses, så havde

[Justitsministeren.]

der været en økonomisk realitet i argumentationen. Jeg blev meget betænkelig ved at høre det ærede medlem tale om andelsprincippet i denne forbindelse. Jeg mener at kunne erindre fra dengang, jeg forsøgte at lære jura — det var før 1937, så det er nok derfor, jeg ikke husker det så klart — at man havde en regel om, at flere kunne dømmes som fader, og så skulle de dele omkostningerne, men det pålagdes den af dem, der var mest velsitueret, at betale pigen beløbet. I den forbindelse erindrer jeg, at en af mine gamle lærere, da han gennemgik denne retfærdighedsregel, fortalte, at da den blev bragt i anvendelse i et tilfælde, hvor der var 8 sigtede og den ene af dem fik pålagt at betale pigen det fulde beløb for derefter at indkræve en anpart efter andelsprincippet hos de 7 andre, sagde de pågældende ved domsafsigelsen: det er det bedste lotteri, jeg har spillet i, man får hele gevinsten for en ottendedel. Jeg tror, det er farligt at argumentere for begrebet andelsprincippet.

Hvad er det egentlig, det ærede medlem ønsker at opretholde? Mig forekommer det at være, jeg vil ikke sige moralsk forkert, men der kan i hvert fald ikke anføres noget virkeligt forsvar for opretholdelse af den gældende ordning. Det synspunkt, det ærede medlem anlægger, er et rent straffesynspunkt, idet det ærede medlem siger: når de nu har været der og man ikke kan bevise, hvem der er den egentlig skyldige, den biologiske fader, skal de alle sammen straffes; de skal alle sammen betale, de skal betale det samme. Pigen får ikke mere ud af det, naturligvis, så vidt fører man dog ikke andelsprincippet. Det er et rent pønalit synspunkt, og jeg kan ikke se, det er moralsk rimeligt, for det afhænger af rene tilfældigheder, om den amoralske holdning hos de mandlige parter skal straffes eller ej med dette pålæg — det bødes der for i 18 år, ikke sandt, efter mit forslag i indtil 24 år; det afhænger ganske af, om den pågældende har haft kontakt med pigen inden for konceptionstiden, og hvis han er i den i denne relation lykkelige situation overhovedet ikke at kunne få børn, kan han køre på friløb uden nogen sinde at blive straffet. Jeg synes derfor, det ærede medlems synspunkt er en lille smule amoralsk, og jeg

havde slet ikke ventet en argumentation af denne art af en — det tør jeg vel sige uden at træde det ærede medlem for nær — ikke alene samfundsbevarende, men næsten reaktionær politimester.

Til det ærede medlem fru Erna Sørensen vil jeg, næst at rette en tak for det ærede medlems stilling til begge lovforslagene, gerne sige følgende. Jeg er helt enig med det ærede medlem, når det ærede medlem understreger den værdi, der ligger i de foreslåede tidsfrister for sagsanlæg, hvor ægtemanden ikke mener at være fader til barnet. Jeg er også enig med det ærede medlem i de betragtninger, det ærede medlem anførte om at opretholde instituttet med flere bidragspligtige. Det ærede medlem var lidt betænkelig ved bestemmelsen om møderhjælpsinstitutionen. Den er ikke for mig af principiel karakter, og jeg er særdeles villig til at diskutere spørgsmålet.

Også det spørgsmål, det ærede medlem rejste om den praksis, der forekommer med hensyn til underholdsbidragenes betaling, er jeg særdeles villig til at diskutere og til at give de oplysninger, som det må være os muligt at give i justitsministeriet.

Derimod er jeg ikke enig, når det ærede medlem foreslår de 18 år, der er grænsen for bidragspligten, forhøjet generelt til det 21. år. Det er rigtigt, som det ærede medlem fru Else Zeuthen anførte, at der er børn mellem 18 og 21 år, der har fuldendt deres uddannelse, og at det i sådanne tilfælde ikke vil være rimeligt at pålægge faderen, hvad enten barnet er født i eller uden for ægteskab, en bidragspligt. Det tjener ikke, synes jeg, noget rimeligt formål. Derfor tror jeg, det er rigtigt at blive stående ved de 18 år, ligesom jeg tror, det er rigtigt at forhøje grænsen for bidragspligten i visse tilfælde fra det 21. til det 24. år.

Også det ærede medlem fru Else Zeuthen var meget stærkt inde på den tankegang, at man kun burde anerkende faderskab og ikke bidragspligt. Jeg er meget villig til med det ærede medlem at diskutere dette spørgsmål i udvalget. Det ærede medlem rejste det spørgsmål, om lægevidenskaben i dag kan give yderligere sikkerhed, når talen er om at fastslå faderskab, end tilfældet var i 1953; det ærede medlem citerede selv, hvad retslægerrådet dengang havde sagt. Vi kan jo i udvalget spørge

[Justitsministeren.]

retslægerådet, om der i de forløbne seks år er sket fremskridt, som kan tale for, at man går videre end foreslået i det foreliggende lovforslag.

Også det ærede medlem fru Ayö Herbølgik ind for tanken om faderskab alene, og jeg er villig til, som jeg allerede har sagt, at diskutere dette spørgsmål. Det ærede medlem mente, man skulle forsøge at få at vide, hvilke erfaringer der er indhøstet i Norge. Jeg gør deroverfor opmærksom på, at den tilsvarende lovgivning i Norge gennemførtes i 1956 og først er trådt i kraft for et år siden. Vi har spurgt, men man tør fra norsk side ikke sige noget om, hvorvidt antallet af frifindelser har været stigende eller dalende. Det ærede medlem efterlyste danske domstoles standpunkt. Jeg vil gerne hertil svare, at alle de erklæringer, som er indhentet — naturligvis sammen med kommissionsbetænkningen — vil efter ønske blive forelagt udvalget som grundlag for en fri diskussion om de bestemmelser, lovforslaget indeholder. De bemærkninger, det ærede medlem i øvrigt gjorde vedrørende specielle bestemmelser i lovforslaget, kan vi drøfte i udvalget.

Det ærede medlem fru Petra Petersen var noget betænkelig ved bestemmelserne i lovforslagets § 5, stk. 3, hvorefter de fastsatte tidsfrister under visse omstændigheder kan fraviges, og det ærede medlem pegede navnlig på, at det afgørende jo må være hensynet til barnet. I denne betragtning er jeg naturligvis enig; hensynet til barnet må være det afgørende. Men jeg peger over for det ærede medlem på, at bestemmelsen i § 456 r, stk. 4, i forslaget til lov om ændringer i lov om rettens pleje jo også er meget snævert formuleret, og der kan, som det ærede medlem også selv antydede, være tilfælde, hvor det kan være rimeligt at forlænge fristen.

Også det ærede medlem fru Petra Petersen var tilhænger af at stryge begrebet bidragspligt helt og gå over til alene at anerkende faderskab.

Vedrørende § 13, stk. 1, gjorde det ærede medlem den bemærkning, at barnet jo skal forsørges, opdrages og uddannes under hensyn til forældrenes livsvilkår og barnets tarv, og det ærede medlem kom, så vidt jeg forstod, ind på den betragtning,

at man for hyppigt, navnlig hvor det drejer sig om børn født uden for ægteskab, blot nøjes med at pålægge normalbidrag. Dertil vil jeg gerne bemærke, at det er meningen, at bestemmelsen i § 13, stk. 1, skal efterleves, og at afgørende hensyn skal tages til begge forældres livsvilkår. Det er min opfattelse, at her som overalt er det hensynet til barnets tarv, der tæller.

Jeg takker som sagt de ærede ordførere for velvillig modtagelse af lovforslagene. Jeg er tilbøjelig til at tro, at vi i udvalget kan nå frem til en lovgivning, der betegner et fremskridt. Jeg er helt enig med det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen og vist med næsten alle de ærede ordførere i, at det ideelle vil være at nå frem til en ændring, hvor det alene er faderskabet, som anerkendes. Jeg er altså endnu betænkelig ved at tage det skridt. Jeg tør ikke sige, hvornår jeg mener det vil være rimeligt og forsvarligt at tage det, men jeg er rede til at drøfte spørgsmålet.

Vagn Bro: Højtærede ministre kan jo være heldige eller mindre heldige, og jeg synes, den højtærede justitsminister i dag i hvert fald — for nu ikke at bruge et stærkere ord — var mindre heldig. Jeg henviser til bemærkningerne til lovforslaget om børns retsstilling og skal tillade mig at citere nogle linjer. Der står:

„Selv om de i 1937 gennemførte regler i det væsentlige må siges at have virket tilfredsstillende, kan der dog være grund til nu, da reglerne har bestået i mere end 20 år, at foretage“ o. s. v.

Den egentlige begrundelse for fremsættelsen af dette lovforslag er altså, som jeg sagde, den, at nu er der gået 20 år; men i øvrigt har lovgivningen virket tilfredsstillende.

Den højtærede minister var inde på begreberne liberal og reaktionær, og ministeren vil åbenbart sige, at jeg indtager et reaktionært standpunkt. Ja, det er det standpunkt, som ministeren selv i bemærkningerne til forslaget udtrykker på den måde, at loven har virket tilfredsstillende.

Den højtærede minister jonglerede med begreberne forsvarlig og uforsvarlig. Den tilstand, som jeg kalder forsvarlig, er i overensstemmelse, om ikke med ministerens standpunkt, det kan være, det er

[Vagn Bro.]

embedsmændene, der har skrevet de bemærkninger, men så i alt fald i overensstemmelse med justitsministeriets standpunkt, idet ministeriet siger, at lovgivningen har virket tilfredsstillende.

Jeg tror derfor, at de meget stærke ord mere dækker over, at nu vil man søge at lave en ny lovgivning.

Må jeg lige føje til, at det, jeg fremhævede i mine udtalelser, var risikomomentet, og jeg kan her sige til det ærede medlem fru Else Zeuthen, at disse problemer er nu ikke altid så rosenrøde, som det ærede medlem tror. Det er livet, der er tale om. Det ærede medlem har læst i aktstykkerne; vi andre, som har været ude i politikamrene i 20-30 år, ved, at det meget ofte er meget svært at finde den pågældende, og finder man så denne og det er således, at han ikke kan frasige sig, at det kan være ham, kan jeg ikke se, ikke mindst ud fra et socialt synspunkt, at det er urimeligt, at han kommer til at betale til barnets underhold. Derfor vil jeg føje til, at skal vi endelig ændre, tror jeg, at vi i hvert fald en overgang må blive ved regeringsforslaget, og ikke fastslår: kan man ikke finde den virkelige fader, så skal man frifinde dem alle.

Jeg må her sige til det ærede medlem fru Erna Sørensen, at jeg forstod ærlig talt ikke det ærede medlems bemærkninger. Det er jo således nu, at enten har vi faderen, eller vi har de bidragspligtige, og når det ærede medlem hævder, at det er usmageligt, må jeg spørge: er det da ikke for fædrene det må være usmageligt? Det kan da ikke være usmageligt, at vi i et samfund har den ordning, at når lægevidenskaben ikke kan afvise, at nogle personer har været med til at bringe kvinden i den situation, at hun skal have et barn, så må de også betale.

Det har egentlig interesseret mig meget at høre de ærede kvindelige ordføreres udtalelser. Også det ærede medlem fru Ayoë Herbøl hævdede, at der har været megen og berettiget kritik af den bestående ordning. Hvor er det? Det står der ikke noget om. Ministeriet, der følger sagerne, siger, at ordningen har virket tilfredsstillende. Jeg kunne næsten have lyst til at bede de ærede medlemmer lægge mærke til, hvad der sker i et land, som ellers er det mest ikke reaktionære, højtærede minister, men

det mest yderliggående, nemlig Rusland. Der sker det i paladser, med hvide kjoler og det hele, for at ægteskabet kan slås fast som en samfundsbærende institution. Ja, det er vist første og sidste gang, jeg fra denne talerstol kommer i den situation at sige: mon de ikke er begyndt at komme på den rette vej derovre?

Erna Sørensen: Med hensyn til den højtærede ministers udtalelse om bidrag efter § 14 må jeg sige, at det, jeg gik ind for, var, at forsørgelsen skulle fortsætte indtil det 21. år, for så vidt barnet var under uddannelse. Hvis denne eftersætning er faldet ud, er mine tanker løbet videre for hurtigt, og det beklager jeg. Nu kan vi se, hvad Folketingstidende siger, men jeg har måske tabt sætningen, for andre har også opfattet mine ord, som den højtærede minister gjorde det. Det, jeg mener, er, at der er et hul i øjeblikket. De eksempler, jeg nævner, er fra tilfælde, hvor der er tale om skilsmissebørn; det er her, jeg har min største erfaring fra tilfælde, hvor jeg har siddet til nægling og har skullet finde ud af bidraget.

Her sidder man mange gange over for en mor, som ikke er helt ung. Når hun har børn i 18-19 års alderen er det jo et forfærdeligt stort handicap, at hun ikke har sin fulde arbejdskraft, hvis hun skal sørge både for sig selv og børnene. Disse børn har måske været 2-3 år i lære og mangler netop de sidste års uddannelse. De koster mange penge, og den lærlingeløn, et barn får, kan næsten kun dække barnets tøj, men moderen skal altså i den periode skaffe mad til barnet uden at kunne få faderen idømt noget bidrag hertil. Det er det, der er min tanke: hvorfor skal faderen slippe, når barnet er 18 år? At man i særlige tilfælde kan få bidrag til uddannelse, erkender jeg er glimrende. Men moderen skal dog alligevel sørge for barnets underhold i den tid, hvor hun ikke tjener så mange penge, at hun egentlig kan gøre det. Derfor mener jeg, at man ville være nærmere det retfærdige, hvis man udstrakte forsørgerpligten til det 21. år i de tilfælde, jeg her har anført. Længere ønsker jeg ikke at gå, højtærede justitsminister, og jeg kan også godt se, at hvis der er tale om en forskudsvis udbetaling, kan det ikke blive helt op til det 21. år; man kan ikke lægge de udgif-